

Az ornithologusok gyűlése Sarajevóban.

1899. év sept. 25—29-én.

E folyóirat olvasói a korábbi füzetekből ismerik e gyűlés előzményeit és ismerik azt a célt is, a melyet magának kitűzött. E gyűlés előzményei azonban 1897-ig nyúlnak vissza, mikor ugyanis Drezdában a német ornithologusok gyűlésén az a kívánság merült föl, hogy a Balkán-félsziget területén egy nemzetközi összejövetel tartassék, hogy e rendkívül érdekes terület madárvilágát közelebbről lehesse megismerni. Egy iv köröztetett, a melyen ez a kívánság ki volt fejezve. Ezt az ívet a drezdai gyűlés legnevesebb tagjai aláírták.

Tekintettel arra a körülményre, hogy a bosznia-hercegovinai országos Múzeum Sarajevóban a Balkán-félsziget madárvilágának kikutatását tűzte ki egyik czélul s REISER OTMÁRT, egyikét a leghívatottabb Balkán-kutatóknak, bízta meg e munkával, tekintettel továbbá arra, hogy nem forgott fenn kétség az iránt, hogy e kutató már nagyon jelentékeny anyagot gyűjtött össze, a Magy. Ornith. Központ főnöke megtette a bevezető lépéseket, hogy a tervezett gyűlés lehetőleg Sarajevóban tartassék meg. S mint-hogy időközben a madármegfigyelési hálózat Ausztriára és Bosznia-Hercegovinára is kiterjesztetett, e hálózatok fejei az esetleg megtartandó gyűlés főczéljaul a madárvonulás megfigyelésében és az adatok feldolgozásában követendő egységes módszerek megvitátását tűzték ki.

A drezdai ívet a következők írták alá:

Gróf Hans von *Berlepsch*, Schloss Berlepsch.
Dr. *Büttikoffer János*, Rotterdam.
Matschie P., múzeumi őr, Berlin.
Heck E., igazgató, Drezda.
Schöpf A., igazgató, Drezda.
Neumann Oszkár, Berlin.
Heller A. R.
Kretzschmar C.
Dalwitz lovag, Tornow.

Die Ornithologen-Versammlung in Sarajevo

vom 25—29. September 1899.

Die Leser dieser Zeitschrift kennen aus den früheren Heften die Antecedentien dieser Versammlung, so auch Zweck und Ziel, welche sich dieselbe ausgesteckt hat. Doeh reicht die Vorgeschichte der Versammlung bis in das Jahr 1897 zurück, als nämlich auf der Versammlung der Ornithologen Deutschlands in Dresden der Wunsch ausgesprochen wurde, eine internationale Versammlung auf dem Balkangebiet abzuhalten und so der Ornithologie dieses so höchst interessanten Gebietes näher zu treten. Es wurde ein Bogen aufgelegt, dieser Wunsch angeben und von den namhaftesten Mitgliedern der dresdner Versammlung unterfertigt.

Mit Rücksicht auf den Umstand, dass das bosnisch-hercegovinische Landesmuseum in Sarajevo die ornithologische Durchforschung des Balkangebietes durch einen der berufensten Balkanforscher, OTHMAR REISER, in Angriff nahm und kein Zweifel darüber bestand, dass durch diesen Forscher schon ein höchst wertvolles Materiale zusammengebracht wurde, unternahm der Chef der U. O. C. die einleitenden Schritte, damit die geplante Versammlung möglicherweise in Sarajevo stattfinde und da mittlerweile das ornithologische Beobachtungsnetz auch auf Oesterreich und Bosnien und die Herzegovina ausgedehnt wurde, nahmen die Leiter dieser Beobachtungsnetze als Hauptgegenstand der eventuellen Versammlung die Berathung über das einheitliche Verfahren in der Beobachtung des Vogelzuges und die Bearbeitung desselben in Aussicht.

Der dresdner Bogen trug folgende Unterschriften:

Hans Graf v. Berlepsch, Schloss Berlepsch.
Dr. *Johann Büttikofer*, Rotterdam.
Custos P. Matschie, Berlin.
Director *E. Heck*, Berlin.
Director *A. Schoepf*, Dresden.
Oscar Neumann, Dresden.
R. M. Heller.
C. Kretzschmar.
von *Dalwitz*, Tornow.

Kollibay, ügyész, Neisse.
 Hartert E., igazgató, Tring.
 Dr. Jacobi A.
 Kleinschmidt O.
 Kuschel M., Berlin.
 Homeyer S., őrnagy, Greifswald.
 Báró Biedermann K.
 Dr. Proft E.
 Dr. Reichenow, tanár, Berlin.
 Lampert Kurt, tanár, Stuttgart.
 Könyig A., tanár, Bonn.
 Blasius V., tanár, Braunschweig.

Ezen iv és számos szóbeli jelentkezés alapján történtek azután a további lépések.

Mintogy azonban időközben a «permanens nemzetközi ornith. bizottság» székhelye Párisba tétetett át és az 1891-ben Budapesten választott új elnök, dr. OUSTALET Emil, tényleg átvette a vezetést, így a III. nemzetközi congressus a lehetőség körébe lépett, mintogy továbbá a Sarajevóba tervezett *gyűlésben* megfoghatatlan makaességgel *congressust* láttak, az eszme ellen oly irányú kifogások merültek fel, hogy a sarajevói gyűlés esetleg rontólag hathatna a párisi congressusra (!).

Mintogy azonban a *mi* főezelünk érdekében mégis szükséges volt ez az összejövetel, határozatba ment, hogy a három hálózat mindenestire megtartja ezt a gyűlést, és más országok ornithologusait vendégeül fogja meghívni.

Ő nagyméltósága KÁLLAY BENJAMIN es. k. közös pénzügyminiszter, mint legdöntőbb tényező, és a bosznia-herzegovinai kormány a legnagyobb előzékenységgel fogadták a tervet és a gyűlés programmszerűen le is folyt.

A gyűlés lefolyásáról az itt következő hitelesített jegyzőkönyvek adnak számot.

Az a körülmény, hogy a nyugat ornithologusai csak igen kis számban vettek részt ezen a gyűlésen, leginkább abban leli magyarázatát, hogy az 1899. év igen gazdag volt congressusokban és gyűlésekben, melyek a Sarajevóban tartottal közel egy időbe estek, továbbá abban, hogy a gyűlés oly időbe esett, — szeptember vége, — mikor a legtöbb szakember már befejezi szünidejét.

Korábbi terminust kitűzni azonban lehetetlen volt azért, mert REISER OTHMÁR-nak az 1899-

R. A. Kollibay, Neisse.
 Director E. Hartert, Tring.
 Dr. A. Jacobi.
 O. Kleinschmidt.
 M. Kuschel, Berlin.
 Major A. v. Homeyer, Greifswald.
 Ch. Frh. v. Biedermann.
 Dr. E. Proft.
 Prof. Dr. Reichenow, Berlin.
 Prof. Kurt Lampert, Stuttgart.
 Prof. A. Könyig, Bonn.
 Prof. W. Blasius, Braunschweig.

Auf Grund dieses Bogens und zahlreicher Beitrittserklärungen geschahen die weiteren Schritte.

Da aber mittlerweile der Sitz des «Permanenten Internationalen Ornithologischen Comité» nach Paris verlegt wurde und der im Jahre 1891 zu Budapest erwählte neue Präsident, Dr. EMILE OUSTALET, die Agenden factisch übernahm, somit das Zustandekommen des III-ten internationalen Ornithologen-Congresses in den Bereich der Möglichkeit trat, da ferner die nach Sarajevo geplante *Versammlung* mit unbegreiflicher Hartnäckigkeit als *Congress* aufgefasst wurde, erhoben sich Einwände in der Richtung: die *Versammlung* in Sarajevo könnte dem *Congresse* in Paris Abbruch thun (!).

Weil nun aber *unser* Hauptzweck denn doch eine *Zusammenkunft* erforderte, wurde beschlossen, die *Versammlung* der drei Beobachtungsnetze jedenfalls abzuhalten und die Ornithologen anderer Gebiete als Gäste einzuladen.

Der entscheidende Factor, Sr. Excellenz der k. u. k. gemeinsame Finanzminister BENJAMIN v. KÁLLAY, sowie die Landesverwaltung von Bosnien und Herzegovina kamen dem *Projecte* höchst generös entgegen und die *Versammlung* fand programmemäss statt.

Über den Verlauf der *Versammlung* berichten die hier folgenden beglaubigten *Prococolle*.

Wenn sich die Ornithologen des Westens nur in minimaler Zahl beteiligten, so liegt die Ursache wohl zumeist in dem Umstande, dass das Jahr 1899 reich an Congressen und *Versammlungen* war, welche mit jener in Sarajevo ziemlich gleichzeitig abgehalten wurden; ferner darin, dass die *Versammlung* zu einer Zeit stattfand — Ende September — wo die meisten Fachmänner ihre Ferien auch schon absolviert hatten.

Ein früherer Termin war aber unmöglich, da OTHMAR REISER 1899 Serbien durchnahm und

ben Szerbiában gyűjtött anyag elrendezésére időre volt szüksége.

A kik azonban eljőttek, nem egy könnyen, talán sohasem fogják elfelejteni ezt az alkalmat. Nemesak a három hálózat kiállítása, tehát a tudományos rész, hanem az egészszcka kerete is sok tekintetben páratlan volt a maga nemében.

A hamisítatlan kelet az európai kultúra mellett, a Skakavac szikláról közel 100 méter magasságból lezuhanó hegyi patak, jobbról és balról a lég igazi urának, a szakállas saskeselyűnek felszökkelve; a szikla lábán az őserdő vadonja s az egész jelenet a tarka-barka nyergű hátaslovak csoportjaival, az óriási tűzön süllő egész ürök stb. stb., utóbb a Narenta-völgy óriási sziklahasadékai és vizesei; Ragusa pálmái és végül a gyönyörű sik tengeri út Ragusától Fiuméig, mind valódi élvezetet nyújtottak még olyanoknak is, a kik sokat utaztak és sokat láttak.

E benyomásokat nem rontja le még az az időközben beállott körülmény sem, hogy egy compte rendu kiadása fedezet hiányában utólag megtagadtatott, úgy hogy ennél fogva a gyűlés eredményei szíjjelszórvá fognak megjelenni. A hiteles jegyzőkönyvek fogják alkotni azt az abroncsot, mely az elszórt anyagot mindenkor egybefoglalja.

Mi a Magy. Ornith. Központ részéről mélyen sajnáljuk, hogy a dolog így fordult, mert a magyar kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium bőkezűsége jelentékeny áldozatokat hozott, hogy a gyűlés kiállításának magyar részét méltóan készíthessük elő.

A mi költségvetésünknek is szigorú határai vannak, minélfogva saját eszközeinkkel nem adhatjuk ki a bosznisch-herzegovinai kormány visszalépése folytán teljesen ránk háramló compte rendut; de meg fogunk tenni mindent, hogy anyagunkat successive közölhessük.

A mi a három hálózatnak a módszerek egységére vonatkozó elaboratumát illeti, erre nézve is remélünk a költséghez való valamelyes hozzájárulást, de ezt is el kellett ejtenünk. Mindazonáltal azon leszünk, hogy ez az elaboratum az »Aquila«-ban megjelenjék, s hogy a szükségletet olesó különlenyomatokkal fedezzük.

Zeit gewinnen musste, um sein Materiale zu ordnen.

Die da aber kamen, werden diese Gelegenheit nicht leicht, vielleicht nie vergessen. Nicht nur das ausgestellte Materiale der drei Beobachtungsnetze, also der wissenschaftliche Theil, sondern der ganze Rahmen war vielfach einzig in seiner Art.

Der unverfälschte Orient neben europäischer Cultur; der Skakavac-Felsen mit seinem von einer Höhe von nahezu 100 Metern herabstürzenden Wildbache, links und rechts mit den Horsten des wahren Königes der Lüfte, des Bartgeiers; am Fusse der Urwald; die Scenerie mit buntgesattelten Saumpferden, am Riesenfeuer bratenden ganzen Hammeln u. s. w. Dann die riesigen Felsenklüfte und Cascaden des Narentathales; die Palmen von Ragusa und endlich die wundervolle Fahrt auf ruhiger See von Ragusa bis Fiume, reichten einen wahren Hochgenuss selbst jenen, die viel gereist sind und vieles gesehen haben.

Diese Eindrücke schmälert auch der eingetretene Umstand nicht, dass die Zusicherung eines Compte rendu nachträglich wegen Mangel an Bedeckung nicht eingelöst werden konnte, dass somit das Resultat der Versammlung zerbröckelt erscheinen muss. Die beglaubigten Protocolle werden jedoch stets den Reifen bilden, welcher das zerstreute Materiale zusammenfassen wird.

Wir von der Ung. Ornithologischen Centrale bedauern den angeführten Umstand ungemein, da die Munifizenz des königl. ungarischen Ministeriums für Cultus und Unterricht sehr bedeutende Opfer brachte, um die Versammlung würdig zu beschicken und den ungarischen Theil würdig auszustatten.

Auch unser Budget hat strenge Grenzen und können wir den Rücktritt der bosnisch-herzegovinschen Landes-Verwaltung von der Herausgabe des Compte rendu aus eigenen Mitteln nicht wett machen; wir werden jedoch alles anbieten, um unsere Materialien successive zu publizieren.

Was das Elaborat der Vereinbarungen der drei Beobachtungsnetze hinsichtlich der Einheit der Methode anbelangt, so hegen wir die Hoffnung, hiezu einen Beitrag zu den Kosten zu gewinnen, was aber ebenfalls fallen gelassen werden musste. Doch werden wir bestrebt sein, das Elaborat in der Aquila zu publizieren und

A publikáció azonban mindenesetre némi késedelmet fog szenvedni, minthogy a megegyezések némely részletei még kiegészítésre szorulnak, a mi pedig most már csak levelezés által ejthető meg.

És most köszönetet mondunk mindazoknak, a kik bennünket erkölcsileg és anyagilag támogattak, mindenkéül dr. WLASSICS GYULA valóság- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter úr ő nagy méltóságának, kinek magas belátása megadta nekünk az eszközöket a magyarság méltó képviselésére.

A következő vázlat a kiállítás anyagi részének képét nyújtja.

Kiállítottak:

Bosznia és Hercegovina részéről.

1. A Balkán ornist tartalmazó, közel 9000 bört számláló, seriesek szerint rendezett madárbör-gyűjtemény, melyet REISER OTTMÁR, a sarajevói országos muzeum öre gyűjtött, állított össze és látott el magyarzatokkal.

2. Ritka tojások; köztük Gypaëtus barbatus.

3. A bosznia-hercegovinai megfigyelési terület térképe 40 megfigyelő állomással.

Magyarország részéről.

1. Magyarország nagy ornithologiai térképe 4600 állomással.

2. Magyarország orographiai térképe (platinotypia) a megkülönböztethető négy vonulási terület feltüntetésével.

3. Hemisphaera-térkép az összes térképileg kimutatott madárvonulási utak és irányok föltüntetésével. A Magy. Ornith. Központ tulajdona.

4. A füstifecske vonulásának 1898—1899 tavaszán történt nagy megfigyelése alapján szerkesztett összes napi térképek.

5. Az 1899. tavaszi vonulás összes bejelentő lapjai (Herman-féle fecskelapok) rendezve.

6. Minta-adatgyűjtemény a kakuk vonulásának feldolgozásához.

7. Minta adatgyűjtemény a rendes magyar megfigyelők adataiból.

8. Ingluviale-gyűjtemény a madarak hasznos és káros voltának megállapítására.

9. Chromolithographiai képek Magyarország nagy madárművéhez, írta CHERNELHÁZI CHERNEL

dem Bedürfnisse durch billige Separata zu steuern trachten. Die Publication wird aber jedenfalls einen gewissen Verzug erleiden, da die Vereinbarungen in den Details gewisser Ergänzungen bedürfen, welche auf dem Wege der Correspondenz erledigt werden müssen.

Und nun besten Dank allen Jenen, die uns moralisch und materiell unterstützten; vor allem Sr. Excellenz dem Herrn königlichen Minister für Cultus und Unterricht JULIUS von WLASSICS, dessen hohe Einsicht uns die Mittel für eine würdige Repräsentation gewährte.

Die folgende Skizze giebt ein Bild des materiellen Theiles der Ausstattungen. Ausgestellt waren:

Bosnien und Herzegovina.

1. Die nahezu 9000 Bälge umfassende, nach Serien geordnete Sammlung der Balkanornis; gesammelt, zusammengestellt und erläutert durch OTTMAR REISER, Custos am Landesmuseum zu Sarajevo.

2. Seltene Eier; darunter Gypaëtus barbatus.

3. Karte des Beobachtungsgebietes von Bosnien und der Herzegovina mit Angabe der 40 Stationen.

Ungarn.

1. Ornithologische Generalkarte Ungarns mit Angabe der 4600 Stationen.

2. Orographische Karte Ungarns (Platinotypie) mit Angabe der vier unterscheidbaren Zuggebiete.

3. Hemisphären-Karte mit sämmtlichen in der Literatur kartographisch dargestellten Zugstrassen und angegebenen Zugrichtungen. Eigenthum der U. O. C.

4. Sämmtliche Tageskarten Ungarns der grossen Frühjahrs-Beobachtung der Rauchschnalbe in den Jahren 1898—1899.

5. Sämmtliche Anmeldungen (Hermans Schwalben-Briefkarten) des Frühjahrszuges 1899. Geordnet.

6. Daten-Mustersammlung zur Bearbeitung des Kukukszuges.

7. Daten-Mustersammlung der ungarischen ständigen Beobachtungsnetze.

8. Ingluvialien-Sammlung zur Bestimmung der Nützlichkeit und Schädlichkeit der Vögel.

9. Chromolithographische Abbildungen zur Ornithographie Ungarns, verfasst von STEPHAN

ISTVÁN, kiadja a magyar kir. földművelésügyi miniszter dr. DARÁNYI IGNÁZ ő nagyméltósága megbízásából a Magy. Ornith. Központ. A képeket a budapesti *Czettel és Deutsch*-féle műintézet sokszorosította.

10. «Aquila», a Magy. Ornith. Központ folyóirata, I—VI. kötet és «Nomenclator Avium Hungariae.»

Ausztria részéről.

1. Általános vonulási térkép az összes állomások — 441 — egyes adatok és átlagok színes feltüntetésével.

2. ČAPEK V. kakuktojás gyűjteménye Morvaországból.

3. ČAPEK vonulási térképei;

4. «Schwalbe», új folyam, I. 1897.

A többi irodalmi termék, a mely ki volt állítva vagy a gyűlés elé jерjesztve és szétosztásra volt szárvá, föl van említve a jegyzőkönyvben, a mely azonnal következik is.

Jegyzőkönyv

az 1899. évben szeptember 25—28-ig Sarajevóban tartott ornithologiai gyűlésről.

Előértekezlet, tartatott a sarajevói városháza üléstermében, 1899 szept. 25-én d. u. 5 órakor.

HERMAN OTTÓ, mint az ornithologiai gyűlés egyik egybehívója, jelt ad az előértekezlet megkezdésére. Úgy vélekedik, hogy a jelenlevők között ő a legidősebb és ennek az alapján engedelmet kér, hogy a sarajevói ornithologiai gyűlés lefolyásának könnyítése érdekében szót emelhesen.

Az első ülés főfeladata a tisztikar megválasztása leendő, még pedig úgy, hogy az elnök megválasztása a korelnök ajánlatára, az alelnököké és jegyzőké pedig a megválasztott elnök ajánlatára ejtessék meg.

Ez után következniének az előadások, melyek folyamára szóló fantartja magának, hogy bevezető előadása végén előterjesztést tegyen egy speciális bizottság kiküldésére, melynek teendője leendő a gyűlés főfeladata, a madárvonulás megfigyelésére és az adatok feldolgozására vonatkozó egységes módszerek fölött tanácskozní.

CERNEL von Chernelháza, herausgegeben im Auftrage des königl. ung. Ministeriums für Landwirthschaft — Minister Se. Excellenz Dr. IGNAZ DARÁNYI — von der Ungar. Ornithol. Centrale. Vervielfältigung von der Kunstanstalt Czettel und Deutsch in Budapest.

10. «Aquila» ornith. Zeitschrift der Ungar. Ornithol. Centrale, Band I—VI. und Nomenclator Avium Hungariae.

Oesterreich.

1. Generalkarte Angabe der Stationen — 441 in Österreich, nebst Angabe einzelner Zugdaten und Durchschnitten in Farben;

2. ČAPEK's Sammlung von Kuckuksejrn aus Mähren.

3. ČAPEK's Zugskarten;

4. «Schwalbe», Neue Folge I. Jahrg. 1897.

Alle anderen literarischen Beiträge, welche ausgestellt oder vorgelegt wurden und zur Vertheilung kamen, sind in den Protocollen angeführt, welche nunmehr folgen.

Protocoll

der Ornithologischen Versammlung in Sarajevo 25—28. September 1899.

Vorconferenz der Ornithologen, gehalten im Rathhaussaale zu Sarajevo am 25. September 1899 Nachmittag 5 Uhr.

OTTO HERMAN gibt als einer der Einberufer der Ornithologischen Versammlung das Zeichen zum Beginn der Vorconferenz. Er glaube er sei der Aelteste unter den Anwesenden und bittet eben deswegen zu gestatten, dass er im Interesse des glatten Beginnes und Verlaufes der Ornithologen-Versammlung in Sarajevo das Wort ergreife.

Die erste Aufgabe der ersten Sitzung wird sein, das Bureau zu wählen, u. z. den Präsidenten auf Vorschlag des Alterspräsidenten, die Vicepräsidenten und Schriftführer auf Vorschlag des erwählten Präsidenten.

Sodann würden die Vorträge folgen und behalte es sich Redner vor, am Schlusse seines einleitenden Vortrages einen Antrag zur Entsendung eines Special-Comités zu stellen, dessen Aufgabe es sein wird über die einheitliche Methode in Beobachtung und Bearbeitung des Zuges der Vögel der eigentlichen Aufgabe der Versammlung zu berathen.

Szóló kéri eme előterjesztése elfogadását.

Megvitatás alá bocsáttatik.

Liburnai dr. LORENZ LAJOS kér szót. Hangsúlyozza, hogy előbb az előadások volna meg tartandók, a mennyiben ezek a gyűlés végső határozatára befolyást gyakorolhatnak, és csak aztán választandó meg a specialis bizottság.

HERMAN OTTÓ elismeri, hogy az előtte szóló véleménye logikus; úgy vélekedik azonban, hogy a specialis bizottság feladata a három megfigyelő hálózatnak egy belső ügyére vonatkozik, és hogy azok, a kik bivatva vannak e tanácskozásokban való részvételre, úgyis eléggé tájékozottak vannak arra nézve, hogy a tanácskozásokat azonnal megkezdhessek. A mellett a rövidre szabott idő is az előtte szóló előterjesztése ellen szól. Végül szóló annak ad kifejezést, hogy e megállapodások nyílt ülésen nem is bocsáthatók tárgyalás alá, a mennyiben három faktor közös megegyezésére vonatkoznak.

Az előértekezlet az első előterjesztés értelmében határoz. A sorrend következőképen állapított meg:

Szept. 26-án d. e. 9 órakor :

- I. Megnyitás a korelnök vezetése mellett.
- II. A tisztikar megválasztása szabad választás útján.
- III. REISER OTTHAR ambuláns előadása a Balkán-ornis kutatásának jelenlegi állásáról.
- IV. HERMAN OTTÓ megnyitó előadása a gyűlés feladatairól és előterjesztése egy specialis bizottság kiküldésére.
- V. Ft. HEGYFOKY KÁBOS referátuma.

A további sorrend mindig az ülések végén fog megállapíttatni.

Az előértekezlet mindezeket egyhangulag elfogadta.

Bizalmas megbeszélés útján azután abban egyeztek meg még a tagok, hogy szept. 26-án, a megnyitó ülés befejezése után a tisztikar és a vendégek egy önkéntes csoportja tiszteletét fogja tenni a polgári adatlusnál, báró Kutscheira Ó Nagyméltóságánál, a mint az meg is történt. Hörmann Constantin úr, udvari tanácsos, sürgős teendői következtében nem fogadhatván, a nála való tisztelgés elmaradt. Ugyancsak bizalmas megbeszéléssel abban egyeztek meg a gyűlés

Redner bittet dieses zu genehmigen.

Wird zur Discussion gestellt.

Herr Dr. LUDWIG LORENZ von Liburnau meldet sich zum Wort. Er betont, dass früher die Vorträge, welche auf den Endzweck der Versammlung Einfluss üben, gehalten und erst dann das Special-Comité zu entscheiden wäre.

OTTO HERMAN erkennt es an, dass die Ansicht des Vorredners richtig ist; meint jedoch, dass die Aufgabe des Special-Comités eine interne Angelegenheit der drei Beobachtungsnetze betrifft und jene, welche berufen sind dieselbe zu berathen, genügend orientirt sind und sofort in die Berathung einzugehen. Mangel an Zeit spreche gegen den Antrag des Vorredners. Endlich glaubt Redner, das Elaborat entziehe sich überhaupt der Discussion im Plenum, weil es sich um ein Uebereinkommen dreier Factoren handelt.

Die Vorconferenz entscheidet im Sinne des ersten Antrages. Die Reihenfolge wird daher wie folgt präcisirt.

Am 26-ten September vormittags 9 Uhr.

I. Eröffnung unter Leitung des Alterspräsidenten.

II. Constituirung des Bureaus durch freie Wahl.

III. Ambulanter Vortrag des Custos OTTHAR REISER über den Stand der Forschung der Ornis des Balkangebietes.

IV. Eröffnungsvortrag von OTTO HERMAN über die Aufgabe der Zusammenkunft nebst Antrag zur Entsendung eines Special-Comités.

V. Referat Sr. Hochwürden des Herrn Pfarrers JAKOB HEGYFOKY.

Die fernere Reihenfolge wird stets am Schlusse der Sitzungen bestimmt werden.

Dieses wurde von der Vorconferenz einstimmig acceptirt.

In freier Besprechung einigten sich dann die Mitglieder dahin, dass am 26. September, nach der Eröffnungssitzung, das Bureau und eine freiwillige Abordnung der Gäste ihre Aufwartung bei dem Civiladlatus, Sr. Excellenz Baron von KUTSCHERA machen soll; was auch geschehen ist. Herr Hofrath CONSTANTIN HÖRMANN verbat sich, mit Rücksicht auf dringliche Agenden, die Aufwartung, worein die Mitglieder einwilligen mussten.

Ebenfalls in freier Besprechung der Einberufener der Versammlung wurde beschlossen, zum Präsidenten einen Mann zu candidieren, der an

egybehívói, hogy elnökül oly férfit fognak jelölni, a ki a megfigyelő hálózatokon kívül áll; megállapodtak abban, hogy dr. BLASICS RUDOLF tanárt fogják ajánlani. Az alelnökök az egyes államok képviselőiből, a jegyzők pedig a három hálózat tagjaiból fognak vétetni.

Sarajevo, 1899 szept. 25-én.

Herman Ottó,
korelnök.

Schenk Jakob,
korejegyző.

I. Ülés.

Megnyitott: 1899 szept. 26-án reggel 9 órakor.

Jelen vannak:

Bosnia-Herzegovina.

Brandis Erich, gymnasiumi tanár. — Travnik (Bosnia).

Buberl Mihály, erdőmester. — Sarajevo.

Fra Anđeo Franjić, ferenczrendi igazgató. — Travnik (Bosnia).

Fritz, erdőigazgató. — Busovača.

Hoffmann Károly, kormánytanácsos. — Sarajevo.

Hörmann Konstantin, udvari tanácsos, muzeumigazgató. — Sarajevo (Bosnia).

Karaman Lukács, igazgató. — Sarajevo.

Dr. Karlinsky Jusztin, járási orvos. — Maglaj.

Knolek János, tanár. — Sarajevo (Bosnia).

Marterer József, erdőtanácsos. — Sarajevo.

Reiser Otmár, muzeummőr. — Sarajevo.

Santarius János, praeparator. — Sarajevo.

Schlabilz Lajos, bosn.-herzegov. államvasuti hivatalnok. — Sarajevo.

Dr. Truhelka Čiro, muzeummőr. — Sarajevo.

Wiedersperger báró, es. és k. tüzérszázados. — Sarajevo.

Winnegut Adolf, praeparator. — Sarajevo.

Zečebor Ödön, praeparator. — Sarajevo.

Horvátország.

Brusina Spiridion, egyetemi tanár, muzeumi állattári igazgató. — Zágráb.

Németország.

Berlepsch, gróf Hans von; Schloss-Berlepsch, Witzenhausen mellett.

den Beobachtungsnetzen unbetheiligt ist und einigen sich die Betreffenden dahin Prof. Dr. RUDOLF BLASICS zu candidieren. Die Vicepräsidenten sollen den Vertretern der Staaten, die Schriftführer den Beobachtungsnetzen entnommen werden.

Sarajevo, den 25-ten September 1899.

Otto Herman,
Alterspräsident.

Jakob Schenk,
Altersschriftführer.

I. Sitzung.

Eröffnet: 26. September 1899 morgens 9 Uhr.

Anwesend sind:

Bosnien und Herzegovina.

Brandis, Erich, Gymn.-Professor. — Travnik (Bosnien).

Buberl, Michael, Forstmeister, Sarajevo.

Fra Anđeo Franjić, direktor franj. probandata. — Travnik (Bosnia).

Fritz, Forstverwalter, Busovača.

Hoffmann, Karl, Regierungsrath. — Sarajevo.

Hörmann, Constantin, Hofrath, Museumsdirektor. — Sarajevo (Bosnien).

Karaman, Lukas, Direktor. — Sarajevo.

Dr. Karlinski, Justyn, Distrikarzt. — Maglaj.

Knolek, Johann, Professor. — Sarajevo (Bosnien).

Marterer, Josef, Forstrath. — Sarajevo.

Reiser, Othmar, Custos am Museum. — Sarajevo.

Santarius, Johann, Praeparator. — Sarajevo.

Schlabilz, Ludwig, Beamter der bosn.-herzegov. Staatsbahnen. — Sarajevo.

Dr. Truhelka, Čiro, Custos am Landesmuseum, Sarajevo.

Wiedersperger, Freiherr, k. u. k. Artillerie-Hauptmann. — Sarajevo.

Winnegut, Adolf, Praeparator. — Sarajevo.

Zečebor, Edmund, Praeparator, Sarajevo.

Croatien.

Brusina, Spiridion, Professor an der Universität, Direktor der zool. Abtheilung des Museums. — Agram.

Deutschland.

Graf Hans v. *Berlepsch*, Schloss-Berlepsch bei Witzenhausen.

Bessever báró, századparancsnok. — Augsburg (Bajorország).

Dr. *Blasius* Rudolf, tanár. — Braunschweig.

Dr. *Nitsche* Henrik, erdészeti akad. tanár. Tharandt (Szászország).

Dr. *Nüsslin* Ottó, tanár. — Karlsruhe (Badeni nagyhercegs.)

Schöpf Adolf, állatkerti igazgató. — Drezda (Szászország).

Olaszország.

Dr. *Arrigoni degli Oddi* gróf, egyet. tanár. — Padua.

Ausztria.

Čapek Venczel, tanító. Oslavan (Morvaország).

Godez Antal, tanító és præparator. Lembach, Marburg mellett (Stájerország).

Hruby Ignác, r. k. lelkész. — Oslavan (Morvaország).

Knotek Frigyes, erdész. tanhallgató. — Krönau (Morvaország).

Kolombatović György, tanár. — Spalato (Dalmatia).

Kragora Alajos, jóságigazgató. — Drachenburg (Stájerország).

Dr. *Lorenz* Lajos, liburnai, állattári ór a es. udvari muzeumnál. — Bécs.

Ocsek Ferencz, r. k. lelkész. — Olmütz (Morvaország).

Tulsky József, nyug. tanár. — Olmütz (Morvaország).

Magyarország.

Adler Sámuel, takarékpénztári igazgató. — Hajdu-Szoboszló.

Balogh Albin, felső-almási. — Budapest.

Baruč Milutin, petroleum-finomítógyári igazgató. — Fiume.

Bernát István. — Budapest.

Chernel István, földbirtokos. — Kőszeg (Vas megye).

Csorbits László, okl. mérnök, bányai igazgató. — Sajó-Kaza.

Czettel Gyula, könyomatú müintézeti vezető. — Budapest.

Gaál Gaston, gyulai, földbirtokos. — Császa (Zala megye).

Baron *Bessever*, Escadronchef. — Augsburg (Bayern).

Dr. *Blasius*, Rudolf, Professor. — Braunschweig.

Dr. *Nitsche*, Heinr., Professor an d. Forstaecademie. — Tharandt (Königr. Sachsen).

Dr. *Nüsslin*, Otto, Professor. — Karlsruhe (Grossherz. Baden).

Schöpf, Adolf, Direktor des zoolog. Gartens. — Dresden (Königr. Sachsen).

Italien.

Dr. Graf *Arrigoni degli Oddi*, Universitätsprofessor. — Padua.

Oesterreich.

Čapek, Wenzel, Lehrer. — Oslavan (Mähren).

Godez, Anton, Lehrer und Præparator. — Lembach bei Marburg (Steiermark).

Hruby, Ignat., Weltpriester. Oslavan (Mähren).

Knotek, Fritz, stud. forest. — Krönau bei Olmütz.

Kolombatović, Georg, Professor. — Spalato (Dalmatien).

Kragora, Alois, Gutsverwalter. — Drachenburg (Steiermark).

Dr. *Lorenz*, von Liburnau, Ludwig, Custos am k. Hofmuseum. — Wien.

Ocsek, Franz X., Weltpriester. — Olmütz (Mähren).

Tulsky, Joseph, Professor im Ruhestande. — Olmütz (Mähren).

Ungarn.

Adler, Samuel, Sparkassendirektor. — Hajdu-Szoboszló.

Balogh, Albin, v. Felső-almási. — Budapest.

Baruč, Milutin, Direktor der Petroleumraffinerie in Fiume.

Bernát, Stephan. — Budapest.

Chernel, Stephan, v. Chernelháza, Gutsbesitzer. — Kőszeg (Com. Vas).

Csorbits, Ladisl., diplom. Ingenieur, Bergwerkdirektor. — Sajó-Kaza.

Czettel, Julius, Lithographenanstalts-Leiter. — Budapest.

Gaál, Gaston, von Gyula, Grundbesitzer. — Császa (Com. Zala).

- Heggyföly* Kabos, róm. kath. lelkész, meteorologus. — Turkeve (Jász-Nagykun-Szolnok megye).
- Herman* Ottó, a Magy. Ornith. Központ főnöke. Budapest.
- Herman* Ottóné, író. — Budapest.
- Igali* Svetozár, hírlapíró. — Budapest.
- Kenessey* László, földbirtokos. — Vaál (Fehérmegye).
- Dr. *Kömlössy* Ferencz, kanonok, országgyűlési képviselő. — Budapest.
- Dr. *Krammer* Nándor, tanár. — B.-Csaba.
- Dr. *Linder* Károly, Békés-Csaba.
- Dr. *Lovassy* Sándor, tanár. — Keszthely (Zala megye).
- Paikert* Alajos, m. k. mezőgazdasági muzeum öre. — Budapest.
- Pungur* Gyula, tanár, a Magy. Ornithol. Központ-hoz beosztva. — Budapest.
- Rádeley* Géza, löcsei, földbirtokos. — Hangács (Borsod megye).
- Schenk* Jakab, a Magy. Ornith. Központ I. assistense. — Budapest.
- Szenes* József, erdőtanácsos; osztályvezető a m. kir. földművelésügyi miniszteriumban. — Budapest.
- Szenes* Józsefné. — Budapest.
- Szlávy* Kornél, joghallgató. — Ujvidék.
- Tarján* Tibor, joghallgató. — Békés-Csaba.
- Teleki* Jenő gróf. — Nagy-Somkút (Szatmár m.).
- Teleki* Pál gróf. — Pribékfalva. (Szatmár m.).
- Dr. *Tragor* Ignác, ügyvéd, kir. főjegyzői helyettes. — Vác (Pest megye).
- Zlinszky* Lajos, a budapesti telefonhálózat titkára. — Budapest.

HERMAN OTTÓ a Magy. Ornith. Központ főnöke üdvözlőlvén a jelenlevőket köszönetet mondván, hogy ily nagy számban jelentek meg, mint korábbiak, az ülést megnyitja.

1. Korelnök felhívja a gyűlést a megalakulásra és azt az ajánlatot teszi, hogy a gyűlés tiszteletbeli elnöké HÖRMANN CONSTANTIN udvari tanácsost, elnökké pedig dr. BLASIUS RUDOLF tanár urat (Braunschweig) válassza meg.

A gyűlés ennek értelmében tiszteletbeli elnökké HÖRMANN CONSTANTIN udvari tanácsost, elnökké egyhangulag Dr. BLASIUS RUDOLF tanárt választja meg.

Dr. BLASIUS RUDOLF elfogadja az elnökséget és köszönetet mond a gyűlésnek a benne helyezett bizalomért.

- Heggyföly* Jakob, r. kath. Pfarrer, Meteorolog. — Turkeve (Com. Jász-Nagykun-Szolnok).
- Herman*, Otto, Chef der Ung. Ornithol. Centrale. Budapest.
- Frau Otto *Herman*, Schriftstellerin. Budapest.
- Igali*, Svetozar, Journalist. — Budapest.
- Kenessey*, Ladislaus von, Grundbesitzer. — Vaál (Com. Fchér).
- Dr. *Kömlössy*, Franz von, Domherr, Landtagsabgeordneter. — Budapest.
- Dr. *Krammer*, Ferd., Professor. — Békés-Csaba.
- Dr. *Linder*, Karl. — Békés-Csaba.
- Dr. *Lovassy*, Alexander von, Professor. — Keszthely (Com. Zala).
- Paikert*, Alois, Custos am k. ung. landwirthschaftl. Museum. — Budapest.
- Pungur*, Julius, Professor, zugeth. an d. Ung. Ornith. Centrale. — Budapest.
- Rádeley*, Géza, von Löese, Gutsbesitzer. — Hangács (Com. Borsod).
- Schenk*, Jakob, erst. Assistent d. Ung. Ornith. Centrale. — Budapest.
- Szenes*, Joseph, kön. ung. Forstrath und Sectionsleiter im kön. ung. Ackerbauministerium. — Budapest.
- Frau Joseph *Szenes*. — Budapest.
- Szlávy*, Cornel, stud. juris. — Ujvidék.
- Tarján*, Tibor, stud. juris. — Békés-Csaba.
- Teleki*, Eugen, Graf. Nagy-Somkut (Com. Szatmár).
- Teleki*, Paul, Gr. — Pribékfalva (Com. Szatmár).
- Dr. *Tragor*, Ignaz, Advocat, kön. Notars-Substitut. — Vác (Com. Pest).
- Zlinszky*, Ludwig von, Secretär des Telephonnetzes in Budapest.

OTTO HERMAN, Chef der Ung. Ornith. Centrale begrüsst die Versammlung, dankt für das zahlreiche Erscheinen, und eröffnet als Alterspräsident die Sitzung.

1. Alterspräsident fordert die Versammlung auf sich zu constituiren, und macht den Antrag, zum Ehrenpräsidenten Herrn Hofrath CONSTANTIN HÖRMANN und zum Vorsitzenden Herrn Prof. Dr. RUDOLF BLASIUS (Braunschweig) zu wählen.

Die Versammlung wählt einstimmig Herrn Hofrath CONSTANTIN HÖRMANN zum Ehrenpräsidenten und Herrn Prof. Dr. RUDOLF BLASIUS zum Vorsitzenden.

Herr Dr. RUDOLF BLASIUS nimmt die Präsidentenstelle an, und dankt der Versammlung für das Vertrauen, mit welchen sie ihn beehrte.

2. Az elnök ajánlatára megválasztottak ezután: **alelnökökké:** HERMAN OTTÓ, Liburnai dr. LORENZ LAJOS, BRUSINA SPIRIDION, dr. ARRIGONI DEGLI ODDI ÉTT., és REISER OTMÁR;

jegyzőkké: ČAPEK VENCZEL, GÓDEZ ANTAL, KNOTEK JÁNOS, PUNGUR GYULA, SCHENK JAKAB urak.

HÖRMANN CONSTANTIN udvari tanácsos üdvözlő a megjelenteket a bosznia-hercegovinai kormány nevében és sikeres működést kíván a gyűlésnek.

3. Az elnök értesíti a gyűlést arról, hogy a gráci madárvédő egyesületől üdvözlő távirat, Schmidhoffeni TSCHUSI VIKTOR lovagtól pedig üdvözlő levél érkezett, mely utóbbi fel is olvastott; jelenti továbbá, hogy a kir. magy. Természettudományi Társulat HERMAN OTTÓ és CHERNEL ISTVÁN urak által képviselteti magát ezen a gyűlésen.

Tudomásul vétetik.

4. Elnök jelenti, hogy a gyűlés elé a következő nyomtatványok vannak terjesztve:

a) A madárvonulásról pozitív alapon. Irta: HERMAN OTTÓ.

b) Referátum a madárvonulás megfigyelésére. Irta: HEGYFÖKY KÁROK.

c) A növényekkel táplálkozó madarak hasznos vagy káros voltának elbírálása begyártalmak elemzése alapján. Irta: THAISZ LAJOS.

d) «Schwalbe». Új folyam, I. évf. az osztrák ornith. Bizottságtól.

e) A kakuk tavaszi vonulása az 1897–98. években. ČAPEK VENCZEL-től.

f) Die Vogelwarte von Helgoland, GAETKE-től, új kiadás dr. BLASIUS RUDOLF-tól, I–II. füzet.

g) Ornithologisches Jahrbuch, Schmidhoffeni TSCHUSI VIKTOR lovagtól, I–V. füzet.

5. REISER OTMÁR, múzeumi ór ambuláns előadása a rendkívül gazdag madárbörgyűjteményben.

Az elnök úgy a bosznia-hercegovinai kormánynak, mint REISER OTMÁR-nak, a gyűlés általános helyeslése mellett, teljes elismeréssel adózik, hogy ily rövid idő alatt oly gazdag gyűjteményt tudtak összehozni.

6. HERMAN OTTÓ a kiállított vonulási térképek felhasználásával «Feladatunk» című bevezető

2. Auf Vorschlag des Herrn Präsidenten wurden gewählt:

Zu Vicepräsidenten die Herren: OTTO HERMAN, DR. LUDWIG LORENZ v. LIBURNAU, SPIRIDION BRUSINA, DR. ÉTT. ARRIGONI DEGLI ODDI, OTTMAR REISER;

zu Schriftführern die Herren: WENZEL ČAPEK, ANTON GÓDEZ, JOHANN KNOTEK, JULIUS PUNGUR, JAKOB SCHENK.

Herr Hofrath CONSTANTIN HÖRMANN begrüsst die Versammlung im Namen der bosnisch-hercegovinischen Landesregierung, und wünscht ihrer Bestrebung besten Erfolg.

3. Vorsitzender zeigt ein Begrüssungsstelegramm des Bundes für Vogelschutz in Graz, und ein Begrüssungsschreiben Herrn Ritter Victor v. TSCHUSI's zu Schmidhoffen vor, welch letzteres vorgelesen wurde, und meldet, dass die königl. ungarische Gesellschaft für Naturwissenschaft Herrn OTTO HERMAN und Herrn STEPHAN CHERNEL v. Chernelháza zu ihren Vertretern auf dieser Versammlung erwählte.

Wird zur Kenntniss genommen.

4. Vorsitzender meldet, dass der Versammlung folgende Drucksachen vorgelegt wurden: a) Ueber den Vogelzug auf positiver Grundlage von OTTO HERMAN.

b) Referat über die Beobachtung des Vogelzuges von JAKOB HEGYFÖKY.

c) Kritische Bestimmung über Nützlichkeit oder Schädlichkeit der pflanzenfressenden Vögel von LUDWIG THAISZ.

d) Schwalbe, Neue Folge, Jahrg. I. vom österr. ornith. Comité.

e) Der Frühlingszug des Kukuks in den Jahren 1897–98, von WENZEL ČAPEK.

f) Die Vogelwarte von Helgoland v. GAETKE, neu herausgegeben von Dr. RUDOLF BLASIUS, I–II. Lief.

g) Ornithologisches Jahrbuch von Ritter Victor v. TSCHUSI zu Schmidhoffen, Heft I–V.

5. Ambulanter Vortrag des Herrn Custos OTTMAR REISER, in der überaus reichhaltigen Vogelbalsammlung.

Vorsitzender zollt der bosn.-herceg. Landesregierung und Herrn OTTMAR REISER volle Anerkennung über die in so kurzer Zeit zusammengebrachte reichhaltige und musterhafte Sammlung, was von der Versammlung mit grossem Beifall empfangen wird.

6. OTTO HERMAN hält mit Hinweis auf die ausgestellten Zugskarten seinen «Unsere Auf-

előadását az aviphänológiáról, s a madárvonulás megfigyelésére és az adatok feldolgozására ajánlja a Magy. Ornith. Központ módszerét. Ezen előadásával kapcsolatban indítványozza: Küldessék ki egy specialis bizottság, mely a madárvonulás megfigyelésében és az adatok feldolgozásában követendő egységes módszereket megállapítsa.

A gyűlés egyhangulag elfogadván az indítványt, a speciális bizottságba beválasztatnak: HERMAN OTTÓ, dr. LIBURNAI LORENZ LAJOS, REISER OTMÁR, HEGYFOKY KÁBOS, GYULAI GAAL GASTON, ČAPEK VENCZEL, KNOTEK JÁNOS. A tanácskozásokról való jelentés a záró-ülésem lesz előterjesztendő.

A gyűlés aztán HERMAN OTTÓ-nak és a Magy. Ornith. Központnak teljes elismeréssel adózik az eddig elért sikerekért.

7. Ezzel az előadással kapcsolatban elnök úr megemlíti abbéli, reménylhetőleg eredményes törekvéseit, hogy Spanyolországban megfigyelőket szerezzen; említi továbbá, hogy Olaszországban Giglioli H. Henrik úr fogja magát az ügynek szentelni.

Örvendetes tudomásul szolgál.

8. Főtisztelendő HEGYFOKY KÁBOS referátuma az aviphänológiai megfigyelésekről meteorológiai szempontból.

A gyűlés az aviphänológiát és meteorológiát összekapcsoló, alapos előadást helyesléssel veszi tudomásul.

9. HERMAN OTTÓ a gyűlés tagjainak különös figyelmébe ajánlja a *Czettel-féle műintézcettel* kiállított madárképeket.

Tudomásul vétetik.

10. Elnök úr a Gaetke: »Die Vogelwarte Helgolands« új kiadásban megjelenő munkájának I—II. füzetét ajánlja a tagok figyelmébe.

Tudomásul vétetik.

Elnök úr az ülést bezárja.

Blasius Rudolf,
elnök.

Schenk Jakob,
jegyző.

gabe» betiteltlen eleitenden Vortrag über die Aviphänologie, und empfiehlt bezüglich der Beobachtung und Bearbeitung des Vogelzuges die Methode der Ung. Ornith. Centrale. Im Anschlusse an diesen Vortrag stellt Herr OTTO HERMAN den Antrag zur Feststellung einer einheitlichen Methode in Sachen der Beobachtung und Bearbeitung des Vogelzuges, ein specielles Comité zu entsenden.

Die Versammlung nimmt den Antrag einstimmig ein; in das Special-Comité werden entsendet: OTTO HERMAN, DR. LUDWIG LORENZ V. LIBURNAI, OTHMAR REISER, JAKOB HEGYFOKY, GASTON VON GAÁL zu Gyula, WENZEL ČAPEK, JOHANN KNOTEK. Die Meldung wird auf der Schlussversammlung vorgelegt werden.

Die Versammlung spricht dann OTTO HERMAN und der Ungarischen Ornithologischen Centrale ihre volle Anerkennung für die bisherigen erfolgreichen Bestrebungen aus.

7. Im Anschlusse an diesen Vortrag erwähnt Herr Präsident seine hoffentlich von Erfolg belohnt werdenden Bemühungen, in Spanien Beobachter zu erhalten; theilt ausserdem der Versammlung mit, dass in Italien Herr ENRICO GIGLIOLI sich der Sache annehmen wird.

Dient zu erfreulicher Kenntniss.

8. Referat seiner Hochwürden Herrn JAKOB HEGYFOKY über aviphänologische Beobachtungen vom meteorologischen Standpunkte aus betrachtet.

Die Versammlung nimmt den gründlichen, Aviphänologie und Meteorologie verbindenden Vortrag mit Zustimmung zur Kenntniss.

9. Herr OTTO HERMAN empfiehlt die von der Czettel'schen Kunstanstalt ausgestellten Vogelbilder der Aufmerksamkeit der Mitglieder.

Wird zur Kenntniss genommen.

10. Herr Präsident empfiehlt die I—II. Lieferung des in neuer Auflage erscheinenden Werkes von GAETKE, »Die Vogelwarte von Helgoland«.

Wird zur Kenntniss genommen.

Die Sitzung wird geschlossen.

Rudolf Blasius,
Präsident.

Jakob Schenk,
Schriftführer.

II. Ülés.

Szept. 26-án délután 3 órakor.

Elnök: dr. BLASIUS RUDOLF; megnyitja az ülést.

11. Elnök bemutatja dr. FINSCH OTTÓ (Leyden) üdvözlő táviratát és HEGYFOKY KÁBOS-nak »A füsti fecske megérkezése és az időjárás«-ról szóló kéziratát.

Tudomásul szolgál.

12. Dr. LIBURNAI LORENZ LAJOS a kiállított vonulási térképek felhasználásával, az újonnan felállított osztrák hálózat eddigi tevékenységét ismerteti és bemutatja az új »Schwalbe« első kötetét, melyet részletesen ismertet.

Az előadás öröndetes tudomásul szolgál. A gyűlés a jövő munkálatokhoz is legjobb sikert kíván.

13. Gyulai GAÁL GASTON a kiállított vonulási térképekre való utalással, előadást tart a füsti fecske 1898 tavaszi vonulásának nagy megfigyeléséről Magyarországon. A feldolgozás eredményeit részletesen ismerteti.

Felolvasónak a gyűlés eme tudományos buzgalomról tanuskodó előadásért teljes elismeréssel adózik.

14. Elnök úr indítványozza, hogy SCHENK JAKAB-nak még a napirendre tartozó előadása a következő ülésre maradjon.

A gyűlés szavazattöbbséggel elfogadja az indítványt.

15. Elnök úr indítványozza, hogy a még elintézésre váró anyag nagy mennyiségére való tekintetből, egy-egy előadás maximális ideje egy fél órában állapíttassék meg.

Elfogadtatik.

16. Elnök úr indítványozza, hogy a legközelebbi ülés 1/29 órakor kezdessék meg.

Elfogadtatik.

17. Elnök úr jelenti, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum képviseletében SZALAY IMRE, min. tanácsos jelent meg a gyűlésen.

Tudomásul vétetik.

Elnök úr felszólítja a tagokat, hogy egy esportfénykép felvétele céljából gyülekezzenek a tanásház elé.

Az ülés bezárattott.

Blasius Rudolf,
elnök.

Schenk Jakob,
jegyző.

II. Sitzung.

26. September Nachmittag 3 Uhr.

Vorsitzender: Dr. RUDOLF BLASIUS eröffnet die Sitzung.

11. Vorlegung eines Begrüssungstelegrammes von Dr. OTTO FINSCH aus Leyden, ferner des Werkes von JAKOB HEGYFOKY: »Die Ankunft der Rauchschnalbe und die Witterung«.

Dient zur Kenntniss.

12. Dr. LUDWIG LORENZ v. Liburnau berichtet mit Benützung der ausgestellten Zugskarten über die bisherige Thätigkeit des neu eingerichteten österr. ornithologischen Comités und legt den I. Band der neuen »Schwalbe« vor, dessen Inhalt er ausführlich erörtert.

Der Vortrag wird zur erfreulichen Kenntniss genommen. Die Versammlung wünscht den künftigen Bestrebungen besten Erfolg.

13. Herr GASTON v. GAÁL zu Gyula hält mit Hinweis auf die ausgestellten Zugskarten einen Vortrag über die grosse Beobachtung der Rauchschnalbe im Frühjahr 1898 in Ungarn. Die Resultate der Bearbeitung werden eingehend besprochen.

Die Versammlung zollt dem von wissenschaftlichem Eifer zeugenden Vortrag volle Anerkennung.

14. Vorsitzender beantragt den noch zur Tagesordnung gehörenden Vortrag JAKOB SCHENK's auf den folgenden Tag zu verschieben.

Die Versammlung nimmt den Antrag mit Stimmenmehrheit an.

15. Vorsitzender beantragt, dass wegen der Häufung des zu erledigenden Materiales, die Maximalzeit eines Vortrages für eine halbe Stunde bestimmt werde.

Wird angenommen.

16. Vorsitzender beantragt, dass die folgende Sitzung um halb neun Uhr vormittags begonnen werde. — Wird angenommen.

17. Vorsitzender theilt mit, dass als Vertreter des Ungarischen Nationalmuseums Herr Ministerialrath EMERICH v. SZALAY erschienen ist.

Wird zur Kenntniss genommen.

Vorsitzender fordert die Mitglieder zu einer Versammlung vor dem Rathhause, behufs der Aufnahme eines Gesamtbildes der Theilnehmer auf.

Die Sitzung wird geschlossen.

Rudolf Blasius,
Präsident.

Jakob Schenk,
Schriftführer.

III. Ülés.

Szept. 27-én délelőtt 1/29 órakor.

Elnök: dr. BLASIUS RUDOLF.

Jegyzők: ČAPEK VENCZEL, GÓDEZ ANTAL, KNOTEK JÁNOS, PUNGUR GYULA, SCHENK JAKAB.

Jelen vannak: A tagok legnagyobb része és sok vendég hölgyek és urak.

Elnök megnyitja a gyűlést és bemutatja:

18. Dr. PARROT-nak, a müncheni ornithologiai egyesület elnökének üdvözlő táviratát.

Tudomásul vétetik.

19. A szept. 26-iki ülések jegyzőkönyvei felolvasatnak.

Megjegyzés nélkül hitelesíttetnek.

20. Chernelházi CHERNEL ISTVÁN úr előadása: «A madarak hasznos és káros voltának positiv alapon való megállapítása»-ról, a kiállított gazdag begy- és gyomortartalom-gyűjtemény bemutatásával. Elnök CHERNEL úr előadását vita alá boesátja; senki se jelentkezvén hozzászólásra, elnök úr igen elismerőleg nyilatkozott az ornithologia emez ágának a jelentőségéről, a mennyiben a gazdának és erdésznek igen hasznos tanulságokat adhat, a melyek alapján a kormányok részéről is több támogatást lehet remélni.

A gyűlés úgy CHERNEL úr tartalmas előadását, mint elnök úr nyilatkozatait általános helyesléssel fogadja.

21. KNOTEK JÁNOS úr előadása: Jelentés a bosznia-hercegovinai ornithologiai központi munkálkodásáról.

A gyűlés a három hálózat között legfiatalabbnak a jövőben is sikeres működést kíván.

22. Dr. NITSCHÉ H. tanár úr (Tharandt) szabad előadást tart a szürke gém elterjedéséről Szászországban. Elnök úr a gyűlés nevében köszönetet mond és óhajtanódnak tartja, hogy más fajokról is készüljenek ilyenmő feldolgozások.

A gyűlés helyesléssel fogadja elnök úr szavait.

23. Elnök úr kérdést intéz a gyűléshez: vajjon megengedi-e KARLINSKY úrnak időközben bejelentett előadását itt közbeszúrni.

Megengedtetik.

III. Sitzung.

27. September vormittags halb neun Uhr.

Vorsitzender: Dr. RUDOLF BLASIUS.

Schriftführer: WENZEL ČAPEK, ANTON GÓDEZ, JOHANN KNOTEK, JULIUS PUNOUR, JAKOB SCHENK.

Anwesend sind: der grösste Theil der Mitglieder, und viele Gäste, Damen ebenso wie Herren.

Vorsitzender eröffnet die Sitzung und legt:

18. ein Begrüssungstelegramm Herrn Dr. PARROT's, Vorsitzender des ornithologischen Vereines in München, vor.

Wird zur Kenntniss genommen.

19. Das Protocoll der Sitzungen vom 26. September wird vorgelesen.

Wird ohne Bemerkung genehmigt.

20. Vortrag des Herrn STEPHAN CHERNEL's von Chernelháza: Ueber Nützlichkeith und Schädlichkeit der Vögel auf positiver Grundlage, mit Hinweis auf die ausgestellte, sehr reichhaltige Sammlung von Kropf- und Mageninhalten. Vorsitzender stellt den Vortrag Herrn CHERNEL's zur Discussion; nachdem sich Niemand zum Worte meldete, äusserte sich Vorsitzender sehr anerkennend über die Bedeutung dieses Zweiges der Ornithologie, indem derselbe der Land- und Forstwirthschaft nützliche Resultate bieten kann, und eben aus diesem Grunde die Regierungen zu grösseren Unterstützungen veranlassen könnte.

Die Versammlung nimmt sowohl den inhaltreichen Vortrag Herrn v. CHERNEL's, als auch die Aeusserungen des Herrn Vorsitzenden mit grossem Beifall an.

21. Vortrag Herrn JOHANN KNOTEK's: Bericht über die Thätigkeit der bosnisch-hercegovinischen ornithologischen Centrale.

Die Versammlung wünscht dem jüngsten der 3 Beobachtungsnetze auch fernerhin besten Erfolg.

22. Herr Prof. Dr. NITSCHÉ (Tharandt) hält einen freien Vortrag über die Verbreitung des Fischreihers im Kgr. Sachsen. Herr Präsident spricht seinen Dank aus, und äussert den Wunsch, dass ähnliche Bearbeitungen auch über andere Arten gemacht werden mögen.

Wird von der Versammlung mit Beifall angenommen.

23. Anfrage des Herrn Vorsitzenden, ob die Versammlung geneigt sei, den mittlerweile angemeldeten Vortrag Herrn KARLINSKY's hier einzuschalten.

Wird bewilligt.

24. KARLINSKY JUSTIN úr szabad előadása: A fekete és fehérgolyának északi Boszniában való fészkeléséről, kilencz évi megfigyelés alapján. Elnök úr ilyennemű feldolgozásoknál forrásműnek MATSCHIE PÁL munkáját ajánlja és óhajtandónak tartja, hogy a bemutatotthoz hasonló földrajzi elterjedési térképek más fajokról is készítenek.

Helyesléssel fogadtatik.

25. SCHENK JAKAB előadása: Jelentés a kakukvonulás feldolgozásának jelenlegi stádiumáról, a kiállított mintaadatgyűjtemény ismertetésével.

Az elnök a Magyar Ornith. Központ kívánatára felszólítja a tagokat, hogy az eddigelé rendelkezésükre álló anyagot a kakukvonulásáról küldjék be a Magyar Ornith. Központhoz, hogy ez a feldolgozásban felhasználhassa.

A gyűlés ennek értelmében ajánlja a tagoknak, hogy minél gazdagabb anyagot adjanak a Magyar Ornith. Központ részére.

26. TALSZY JÓZSEF tanár úr szabad előadást tart a dankszirály (*Larus ridibundus*) egy nagy fészektelepéről Chropin mellett, Morvaországban, és a gyűlésnek bemutatja a fészektelep fényképét, melyet a bosznia-hercegovinai országos múzeumnak ad át. Előadó különös súlyt fektet arra a jelenségre, hogy a sirályok mindjárt a költés elvégzése után eltávoznak a teleptől; valószínűleg a tengerre mennek, de hogy vajjon északra-e vagy délre, azt nem tudta megállapítani és előadásával kapcsolatosan arra kéri a gyűlés tagjait, hogy erre vonatkozó tapasztalataikat közöljék. Élénk vita támad, a melyben REISER OTMÁR hasonló megfigyelést említi a *Larus melanocephalus*-ról. CHERNEL ISTVÁN a velencei tavon szerzett tapasztalatai alapján TALSZY megfigyelését nemcsak a *Larus ridibundus*-ra, hanem a *Podiceps nigricollis*-ra nézve is igaznak találta.

Mintogy hosszabb vita után sem sikerült teljesen megvilágosítani a felvetett kérdést, elnök úr ajánlja ennek további behatóbb tanul-

24. Freier Vortrag Herrn KARLINSKY's über die Nistplätze des schwarzen und weissen Storches im nördlichen Bosnien auf Grund von neunjährigen Beobachtungen. Vorsitzender empfiehlt für derartige Bearbeitungen das Werk PAUL MATSCHIE's, und hält es für wünschenswert, dass solche geographische Verbreitungskarten für jede Art ausgeführt werden.

Wird beifällig angenommen.

25. Vortrag des Herrn JAKOB SCHENK: Referat über den derzeitigen Stand der Bearbeitung des Kukukszuges, mit Hinweis auf die ausgestellte Musterdatensammlung.

Vorsitzender fordert im Anschluss an diesen Vortrag auf Wunsch der Ungarischen Ornithologischen Centrale die Mitglieder der Versammlung auf, das Ihnen bisher zur Verfügung stehende und künftig zu sammelnde Materiale über den Kukukszug der Ungarischen Ornithologischen Centrale behufs Bearbeitung gütigst einzusenden zu wollen.

Die Versammlung empfiehlt den Mitgliedern im Interesse der Wissenschaft ein möglichst reiches Materiale an die Ungarische Ornithologische Centrale einzusenden.

26. Herr Prof. JOSEPH TALSZY hält einen freien Vortrag über eine grosse Brutkolonie der Lachmöve (*Larus ridibundus*) bei Chropin in Mähren, und legt der Versammlung von dieser Brutkolonie eine photographische Aufnahme vor, welche er dann dem bosnisch-hercegovinischen Landesmuseum übergibt. Vortragender legt besonderes Gewicht auf die Erscheinung, dass sich die Möven gleich nach Beendigung des Brutgeschäftes von der Kolonie entfernen; wahrscheinlich gehen sie an das Meer, ob aber nach Süden oder nach Norden, konnte er nicht entscheiden, und fordert im Anschluss an seinen Vortrag die Mitglieder der Versammlung auf, ihre diesbezüglichen Erfahrungen mitzutheilen. Es entspinnt sich eine lebhaft Discussion, in welcher Herr OTMAR REISER eine ähnliche Beobachtung über *Larus melanocephalus* erwähnt. Herr STEPHAN CHERNEL von Chernelbäza fand, auf Grund seiner am Velenzeer See gemachten Erfahrungen die Beobachtung Herrn TALSZY's nicht nur für *Larus ridibundus*, sondern auch für *Podiceps nigricollis* bestätigt.

Nachdem selbst eine längere Discussion keine völlige Klärung der Frage herbeiführte, empfiehlt Herr Vorsitzender die weitere eingehende

mányozását s e célra minden érdeklődőnek szívesen rendelkezésére bocsátja a hírtokában levő gazdag anyagot.

A gyűlés köszönetét fejezi ki elnök úrnak lekövetelő szíveségéért és a kérdés beható vizsgálatát különösen a három megfigyelő hálózatnak ajánlja.

27. Elnök úr a következő napirendet ajánlja:

a) Szept. 27 délutánra:

2 óra 27 perczkor kirándulás Ilidzébe; 3 órakor tisztelgés KÁLLAY BENJAMINNÉ Ő Nagyméltóságánál; fél négy órakor kirándulás a Bosna forrásaihoz; este hét órakor a kormány által rendezett díszlakoma az ilidzei fürdővendéglőben. A lakoma után teaestély KÁLLAYNÉ Ő nagyméltóságánál.

b) Szept. 28-ára:

reggel fél nyolczkor kirándulás a Skakavac-vizeséhez és a *Gypaëtus barbatus* fészkeinek megtekintése. Délután 3 órakor visszatérés.

c) Szept. 29-ére: délelőtt fél kilencz órakor záróülés.

Elfogadtatik.

28. A madárvonulás megfigyelésében és az adatok feldolgozásában követendő egységes módszerek megállapítására kiküldött speciális bizottság jelentésére vonatkozólag dr. Liburnai LORENZ LAJOS úr azt indítványozza, hogy ez a záróülésem tárgyalás alá boesáttassék. HERMAN OTTÓ úr ezzel szemben azt indítványozza, hogy a gyűlés ezt a jelentés egyszerűen tudomásul vegye; elnök úr is hasonlóképen nyilatkoztott.

A gyűlés azt határozta, hogy a referátumot nem fogja tárgyalni, hanem majd egyszerűen tudomásul veszi.

29. HERMAN OTTÓ úr felemlíti, hogy Horvátország a három megfigyelő hálózatban eddig mint hézag szerepel, és ennek lehető megszüntetése céljából a záróülésre egy indítványt jelent be.

Tudomásul vétetik.

Az ülés bezáratik.

Blasius Rudolf,
elnök.

Schenk Jakob,
jegyző.

Untersuchung derselben, und erklärt sich seinerseits bereit, sein diesbezügliches reiches Materiale jedem sich Interessirenden zur Verfügung zu stellen.

Die Versammlung spricht dem Herrn Vorsitzenden für seine verbindende Bereitwilligkeit ihren Dank aus, und empfiehlt die eingehende Untersuchung der Frage besonders den drei Beobachtungsnetzen.

27. Herr Vorsitzender schlägt folgende Tagesordnung vor:

a) Für Nachmittag des 27. September:

2 Uhr 27 Min. Ausflug nach Ilidze; um 3 Uhr Aufwartung bei Ihrer Excellenz der Frau BENJAMIN v. KÁLLAY; um halb vier Uhr Ausflug zu den Bosnaquellen; um 7 Uhr abends von der Landesregierung veranstaltetes Festdiner im Currestaurant Ilidze. Nach dem Festdiner Thee bei Ihrer Excellenz Frau von KÁLLAY.

b) Für den 28. September:

Um halb acht Uhr Ausflug zum Skakavac-Wasserfalle und Besichtigung des Brutplatzes von *Gypaëtus barbatus*; um 3 Uhr Rückkehr.

c) Für den 29. September:

Vormittag halb neun Uhr Schlussitzung. Werden angenommen.

28. Hinsichtlich des in der Schlussitzung einzureichenden Berichtes von dem zur Feststellung einer einheitlichen Methode in der Beobachtung und Bearbeitung des Vogelzuges entsandten specialen Comité, beantragt Herr Dr. LUDWIG LORENZ von Liburnau dieses Referat der Versammlung zur Discussion zu stellen. Herr OTTO HERMAN spricht sich über diesen Antrag dahin aus, dass die Meldung von der Versammlung einfach zur Kenntniss genommen werde, welche Meinung auch von dem Herrn Vorsitzenden getheilt wird. — Die Versammlung beschloss das Referat nicht zum Gegenstand einer Discussion zu machen, sondern dasselbe einfach zur Kenntniss zu nehmen.

29. Herr OTTO HERMAN erwähnt dann, dass Croatien in den drei Beobachtungsnetzen bisher noch als eine Lücke erscheint, und wünscht in der Schlussitzung zur möglichen Beseitigung derselben einen Antrag machen zu dürfen.

Wird zur Kenntniss genommen.

Die Sitzung wird geschlossen.

Rudolf Blasius,
Präsident.

Jakob Schenk,
Schriftführer.

Értekezlet.

Tartatott a Skakavac-vízeséshez való kirándulás előtt, szabad ég alatt Sarajevóban 1899 szept. 28-án reggeli 7 órakor.

Elnök: dr. BLASIUS RUDOLF.

Jegyző ez alkalomra HERMAN OTTÓ.

30. BLASIUS elnök constatalja, hogy a tagok elegendő számmal vannak jelen és felemlíti, hogy sokfelől felhangzott az a kívánság, hogy a záróülés ne holnap, szept. 29-én, hanem mára, a Skakavactól visszajövet után azonnal tartassék meg, minthogy sok tag már holnap reggel korán el akar utazni, a többiek pedig előkészületekkel lesznek elfoglalva.

Szavazattöbbséggel, de vita nélkül elfogadjatik.

Ez után indultak a Skakaváchoz.

Rudolf Blasius,
elnök.

Herman Ottó,
alelnök
értekezleti jegyző.

IV. Ülés.

Tartatott az egyesületi házban, 1899 szept. 28-án esti 7 órakor.

Elnök: dr. BLASIUS RUDOLF.

Jegyző: PUNGUR GYULA.

Elnök úr előrebocsátván, hogy a záróülés a tagoknak holnap Mostárba leendő elutazása miatt, általános kívánságra, mára, esti 7 órára tűzetest ki.

az ülést megnyitja.

31. A jegyző felolvassa a tegnapi ülés jegyzőkönyvét.

Megjegyzés nélkül hitelesítettik.

32. HERMAN OTTÓ betérjeszti a speciális bizottság elaboratumát azzal a megjegyzéssel, hogy a három megfigyelő hálózat leghivatottabb elemei teljes megegyezésre jutottak az egységes módszer tekintetében, a minél fogva ki lehet jelenteni, hogy a sarajevói ornithologiai gyűlés főzédja el van érve. Az erre vonatkozó elaboratumot, minthogy a három megfigyelő hálózat belső ügyét képezi, nem lehet a záróülésen tárgyalás alá bocsátani; ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a nyilvánosság elől elvonatik. Biztosítva van ugyanis egy Comptendu ki-

Konferenz.

Gehalten vor dem Aufbruch zum Skakavac-Falle am Sammelplatz unter freiem Himmel in Sarajevo am 28. September 1899, Früh 7 Uhr.

Vorsitzender: Dr. RUDOLF BLASIUS.

Schriftführer: ad hoc OTTO HERMAN.

30. Präsident BLASIUS constatirt, dass die Mitglieder in genügender Anzahl gegenwärtig sind, und führt aus, dass vielfach der Wunsch ausgesprochen wurde, die Schlussitzung solle statt morgen, den 29. September, schon heute nach Rückkunft vom Skakavac abgehalten werden, da viele Mitglieder schon früh morgens abreisen wollen, und die Uebrigen mit Vorbereitungen beschäftigt sein werden.

Ohne Discussion, jedoch mit Stimmenmehrheit angenommen.

Hierauf erfolgte der Aufbruch zum Skakavac.

Rudolf Blasius,
Präsident.

Otto Herman,
Vizepräsident,
intern. Protocollführer.

IV. Sitzung.

Gehalten im Vereinshause: Beginn 7 Uhr Abends, am 28. September 1899.

Vorsitzender: Prof. RUDOLF BLASIUS.

Schriftführer: JULIUS PUNGUR.

Vorsitzender erklärt, dass auf allgemeinen Wunsch die Schlussitzung wegen der morgen stattfindenden Abreise der Mitglieder nach Mostar für heute Abend 7 Uhr anberaumt wurde.

Die Sitzung wird eröffnet, und wird

31. das Protocoll der gestrigen Sitzung vorgelesen.

Wird ohne Bemerkung authenticirt.

32. Herr OTTO HERMAN legt das Elaborat des specialen Comité's mit dem Beifügen vor, dass sich die berufensten Factoren der drei Beobachtungsnetze hinsichtlich der Einheit im Verfahren vollkommen geeinigt haben, wodurch es möglich wird auszusprechen, dass der Hauptzweck der Ornithologen-Versammlung in Sarajevo erreicht ist. Das hierauf bezügliche Elaborat entzieht sich als vollkommen interne Angelegenheit der drei Beobachtungsnetze der Discussion in der allgemeinen Schlussitzung, was jedoch nicht bedeuten will, dass es der Öffentlichkeit vorenthalten werden soll. Die Herausgabe eines Comptendu dieser Ver-

adása,* a melyben ez az elaboratum a hozzátartozó szabályzattal együtt meg fog jelenni. Szólv kéri a gyűlést, hogy ezt a jelentését vegye tudomásul.

Tudomásul szolgál.

33. HERMAN OTTÓ a következő indítványt terjesztő elő:

«Tekintettel arra, hogy a gyűlés teljes meggyőződéssel szerzett magának arra nézve, hogy tervszerűen felállított megfigyelő hálózatok rendszeres működése által megoldásra lehet vezetni az aviphenologia nehéz kérdéseit.

tekintettel továbbá arra, hogy Magyarország, Ausztria, Bosznia és Herzegovina kiállított térképeiből világosan látható, hogy Horvátország egy, még betöltetlen lézapot alkot, mely minden tekintetben zavarólag hat, a következtetéseket nemcsak megnehezíti, hanem a horvát terület fontosságára való tekintettel éppen helyességükben veszélyezteteti:

A gyűlés abbéli óhaját fejezi ki, hogy a horvát kormány a tényleg fennálló lézapot egy olyan megfigyelő hálózat szervezésével kegyeskednék elenyésztetni, a melyen a fent nevezett országokban létezik és a gyűlés biztosan reméli, hogy a kormány ezt a szolgálatot nem fogja megtagadni a tudománytól.

A gyűlés ezt az indítványt elfogadja és kellő formában a magas horvát kormány elé fogja terjeszteni.»

A gyűlés az indítványt egyhangú helyesléssel elfogadja.

34. Elnök úr felolvassa dr. Liburnai LORENZ LAJOS következő indítványát:

«Dr. Liburnai LORENZ LAJOS kéri a sarajevói ornithologiai gyűlést, hogy az 1900. évi párisi nemzetközi ornithologiai congressus elé a következő indítványt terjessze:

«A nemzetközi ornith. congressus, illetőleg a permanens nemzetközi ornith. bizottság érvé nyesítse befolyását abban az irányban, hogy:

1. A madárvonulás rendszeres megfigyelése Ausztrián, Magyarországon és Bosznia-Herzegovinán kívül más államokra is kiterjesztessék.

szammlung ist zugesichert* und hierin wird das Elaborat nebst dazu gehörigem Reglement erscheinen. Redner bittet diesen seinen Bericht zur Kenntniss zu nehmen.

Dient zur Kenntniss.

33. HERR OTTO HERMAN liest einen Antrag vor, wie folgt:

«In Anbetracht dessen, dass sich die Versammlung die vollste Ueberzeugung verschafft hat, dass durch planmässiges Wirken von rationell angelegten Beobachtungsnetzen die schwierigen Fragen der Aviphenologie einer Lösung entgegengeführt werden können,

in Anbetracht ferner dessen, dass laut den vorgelegten Karten Ungarns, Oesterreichs und Bosniens und der Herzegovina, Croaticen eine unausgefüllte Lücke bildet, welche in jeder Beziehung störend ist, die Schlüsse nicht nur erschwert, sondern in Anbetracht der Wichtigkeit des croatischen Gebietes geradezu in ihrer Richtigkeit gefährdet:

Spricht die Versammlung den Wunsch aus und hegt die sichere Hoffnung, die Regierung Croatiens werde sich bewegen finden, die bestehende Lücke durch Installation eines Ornithologischen Beobachtungsnetzes, wie dies in den obengenannten Ländern schon der Fall ist, auszufüllen und der Wissenschaft diesen Dienst nicht zu versagen.

Die Versammlung beschliesst diesen Antrag anzunehmen, und denselben auf ordnungsmässigem Wege der hohen Regierung von Croaticen zu unterbreiten.»

Der Antrag wird mit Acclamation einstimmig angenommen.

34. Vorsitzender liest den Antrag des Herrn Dr. LUDWIG LORENZ von Liburnau vor, wie folgt:

Dr. LUDWIG LORENZ von Liburnau bittet die in Sarajevo tagende Versammlung dem 1900 in Paris stattfindenden internationalen Ornithologen-Congresse folgenden Antrag stellen zu wollen.

«Der internationale Ornithologische Congress, beziehungsweise das Permanente Internationale Ornithologische Comité mögen ihren Einfluss dahin geltend machen:

1. Dass auch auf andere Länder, ausser Oesterreich-Ungarn und Bosnien-Herzegovina, die systematischen simultanen Beobachtungen

* Ez. fájdalom, utólagosan visszavonott. *Szerk.*

* Wurde leider nachträglich zurückgezogen. *Red.*

Törekedjék arra, hogy bizonyos meghatározott fajok elterjedési körének lehetőleg nagy részén megfigyelő állomások létesüljenek. Minden egyes országnak saját dolga volna ez, de egészséges elvek szerint kellene eljárni, miről a permanens nemzetközi ornith. bizottságnak kellene gondoskodnia.

2. Hogy a számításba jöhető országokban nyervehető megfigyelőkön kívül, az exponált pontokon, különösen Európa déli részén, a Földközi-tenger mellékén, Észak-Afrika egyes pontjain és szigetein még szakornithologusok is figyeljenek, a kiket külön erre a célra kellene kiküldeni. A szükséges segély elnyerése céljából az illető államokhoz, valamint természettudományi társulatokhoz és akadémiákhoz kell fordulni. A mennyiben Európa egyes államaitól 1—3 megfigyelő küldetnék ki, ily módon könnyű szerrel 20—40 állomást lehetne felállítani. Magától értetődik, hogy igen kívánatos volna, ha e megfigyelés több — 2—3 — éven át folytatódna, de már egy évi rendszeres megfigyelés is igen értékes anyagot adhatna.»

HERMAN OTTÓ úr kér most szót és hangsúlyozza, hogy legalább egy fajra nézve kellene egy, egész Európára kiterjedő megfigyelést létesíteni, s hogy e célból eszközöljön ki a permanens nemzetközi ornith. bizottság portómentes levelező-lapokat, hasonlóakat a Magy. Ornith. Központ fecske-lapjaihoz. A megfigyelést esetleg a postai vagy vasúti hálózat segítségével lehetne elvégezni. Indítványozó megjegyzi, hogy — szigorúan véve — ilyenmű munkálatok képeznek a permanens nemzetközi ornith. bizottság tulajdonképeni feladatát, a mennyiben a vonulás kérdése csakis nemzetközi tevékenység által oldható meg. Indítványozza, hogy ez a kérdés, mint a sarajevói ornith. gyűlés határozata terjesztessék elő a III. nemzetközi ornith. congressuson.

A gyűlés ügy dr. Liburnai LORENZ LAJOS,

über den Vogelzug ausgedehnt werden. Es soll getrachtet werden, die Verbreitungskreise gewisser Arten möglichst weit mit ornithologischen Beobachtungsstationen zu besetzen. Es wäre dies von den einzelnen Ländern je für sich zu besorgen, jedoch nach einheitlichen Principien, wofür das Permanente Internationale Ornithologische Comité zu sorgen hat.

2. Dass ausser den in Betracht kommenden Gebieten zu gewinnenden ansässigen Beobachtern auch Fachornithologen an einzelnen Punkten, besonders des Südens von Europa, so auch des Mittelmeergebietes, also womöglich auf Inseln und Punkten der Nordküste von Afrika, simultane Beobachtungen anstellen und daher an solche Stationen besonders entsendet werden. Uebrigens wäre es angezeigt auch im Norden Europas einige Stationen besonders zu besetzen. Man hätte sich diesbezüglich an die Regierungen der in Betracht kommenden Länder, sowie an wissenschaftliche Vereine und Akademien um Bewilligung der hierzu erforderlichen Mittel zu wenden. So könnten, indem von den einzelnen Ländern Europas je 1—3 Beobachter entsendet würden, leicht 20—40 Stationen besetzt werden. Es wäre selbstverständlich erwünscht, dass dies durch einige, etwa 2 bis 3 Jahre fortgesetzt würde, es dürfte aber auch ein Jahr allein bereits ein werthvolles Materiale liefern.»

Herr OTTO HERMAN bittet um das Wort und betont, dass wenigstens über eine Art eine allgemeine, sich auf den ganzen Erdtheil erstreckende Beobachtung ausgeführt werden möge, dass zu diesem Behufe das Permanente Internationale Ornithologische Comité bei sämtlichen Regierungen portofreie Postkarten in Form jener der Ungarischen Ornithologischen Centrale für die Rauchschalbe zu erwirken hätte, und dass die Beobachtung vielleicht mit Hilfe des Eisenbahn- oder Postnetzes durchzuführen wäre. Antragsteller bemerkt, dass ähnliche Maassnahmen — streng genommen — die eigentliche Aufgabe eines permanenten internationalen ornithologischen Comité's bilden, weil ja die Frage des Zuges nur durch internationale Thätigkeit lösbar ist. Er beantragt, dass diese Angelegenheit als Beschluss der Ornithologischen Versammlung in Sarajevo dem III-ten internationalen ornithologischen Congressse vorzulegen sei.

Die Versammlung nimmt sowohl den Antrag

mint pedig HERMAN OTTÓ indítványát helyeslésel fogadja el.

35. Elnök úr indítványozza, hogy a záróülés jegyzőkönyve — minthogy már nem mutatható be — hitelesítés és aláíratás végett küldessék meg neki.

A gyűlés elfogadja.

36. Elnök HERMAN OTTÓ úrnak adja a szót.

HERMAN OTTÓ úr hangsúlyozza, hogy a gyűlés tudományos része el van intézve; szívből fakadó köszönetét akarja még kifejezni mindazoknak, a kik az összejövetel létrehozásában segítségére voltak, mindenek előtt pedig barátjának, a bécsi es. és k. udvari múzeum örökének, dr. LIBURNÁI LORENZ LAJOS-nak, kívül vállvetve minden kitelhetőt megtéve, nevét vetette latba, hogy a tudománynak, bárha csak csekély szolgálatot is tehesen. «Köszönetet mondunk — folytatá — a megjelenteknek, hogy hívó szavunkat követve, eljöttek. Köszönetet mondunk a boszniai kormánynak azért a messzemenő előzékenyséért, mely mindnyájunknak feledhetlenné tette ezt a gyűlést.»

Említi továbbá, hogy az ornithológiáért alig tett annyit egy kormány is, mint a magyar, a mi által lehetségessé vált a mezőgazdaság követelményeinek is eleget tenni és a tudománynak híveket, ifjú erőket nevelni, a mi nem kicsibe veendő dolog, a mennyiben a régi generációt az újnak legalább is pótolnia kell.

KÁLLAY BENJAMIN államférfiúi belátása lehetőségessé tette, hogy a három hálózat az egységes eljárás következtében szorosabban csatlakozott egymáshoz.

Annak a reményének ad kifejezést, hogy Horvátország, melyet itt BRUSINA SPIRIDION úr képvisel, szintén hozzá fog járulni, s hogy a magas osztrák kormány is indítatva fogja magát érezni több támogatást nyújtani. A nagyobb segély kérészközlése azonban csak másodsorban függ a kéréstől; a legeredményesebb kérelem mindig a lankadatlan, fáradhatatlan tevékenység, és az ebből következő eredmény: ez ugyan személyes áldozatokat is jelent, a melyek elől azonban a komoly férfiú nem fog visszariadni. Ez különben mindenütt így van.

Szólv kijelenti, hogy a jövőben is javaerejét annak fogja szentelni, hogy új területeket von-

von Dr. LUDWIG LORENZ v. LIBURNÁU wie denjenigen von OTTO HERMAN mit Acclamation an.

35. Vorsitzender schlägt vor, dass das Protocoll der Schlussitzung, da es nicht mehr vorgelegt werden könne, behufs Authenticirung und Unterschrift ihm zugesendet werden möge.

Wird angenommen.

36. Vorsitzender ertheilt Herrn OTTO HERMAN das Schlusswort.

Herr OTTO HERMAN betont, dass das wissenschaftliche Programm erledigt sei; es dränge ihn aber Allen, die am Werke mitgethan, seinen wärmsten Dank auszusprechen, vor Allem aber, seinem Freunde, Herrn k. u. k. Custos am Hofmuseum in Wien, Dr. LUDWIG LORENZ von Liburnau, mit dem er Schulter an Schulter den Namen, sein Bestes, einsetzte um der Wissenschaft einen, wenn auch bescheidenen, Dienst leisten zu können. «Wir danken den Erschienenen — setzte er fort — dass Sie unserem Rufe gefolgt sind. Wir danken der hohen Landesverwaltung für ihr weitgehendes Entgegenkommen, welches in unser aller Erinnerung unvergessen bleiben wird.»

Er führt aus, dass Ungarns Regierung für die Ornithologie so viel gethan hat, wie kaum eine Andere; dass es dadurch ermöglicht wird, ansser der Wissenschaft auch den Anforderungen des praktischen Lebens, besonders der Landwirthschaft gerecht zu werden und ausserdem dem Wissenszweige Jünger zu erziehen, was nicht zu unterschätzen ist, weil die vergehende alte Generation durch die neue zum mindesten ersetzt werden muss.

Durch die staatsmännische Einsicht BENJAMIN v. KÁLLAY's sei es ermöglicht worden, dass die drei bestehenden Beobachtungsnetze durch Einheit im Verfahren enger verknüpft wurden.

Er spricht die Hoffnung aus, dass Croatien, hier durch Prof. BRUSINA SPIRIDION repräsentirt, beitreten werde und dass sich auch die hohe Regierung Oesterreichs bewegen finden wird, grössere Mittel zu bewilligen. Die Erwirkung grösserer Mittel hänge aber nur in zweiter Reihe vom Bitten ab; die erfolgreichste Bitte ist immer die unverdrossene, rege Thätigkeit, und das derselben entspringende Resultat; das bedeutet freilich auch persönliche Opfer, vor denen aber der ernste Mann nicht zurückschrecken darf. Dies gilt im Allgemeinen.

Redner erklärt auch in Zukunft sein Bestes einzusetzen, neue Gebiete einbeziehen und dem

jon a kutatás körébe s hogy e nemes tudomány-
ágnak új erőket neveljen.

Végezetül szóló különösen a tudomány ama
férfiainak mond köszönetet, kik a messze-távol-
ból jöttek ide, hogy tanul lehessenek tevékeny-
ségünknek: reméli, hogy jó benyomásokkal fog-
nak hazatérni. Mi mondja a szónok — hálát
és hű emlékezetet biztosítunk nekik.

A lelkes beszédet a gyűlés viharos tetszéssel
fogadta.

37. Elnök úr veszi át a szót. Ő is a befejezés-
hez ért s csak egy rövid összefoglalást akar adni
a gyűlés eredményeiről. Különösen kiemeli azt,
hogy a három hálózat részéről már eddig is
elért eredmények alapján tovább lehet haladni
és új eredményeket elérni. Tömött előadásban
vázolja az ülések lefolyását, különösen kiemelve
a HEGYFOKY s még inkább a CHERNEL ISTVÁN
előadását, melynek nemcsak tudományos, ha-
nem gyakorlati értéke is van; megemlékezik
továbbá a kiállított térképekről, nyomtatványokról,
adat- és egyéb gyűjteményekről; meg-
emlékezik a Magyarország madarairól szóló
nagy műhöz tartozó színes madárképekről, me-
lyeket HERMAN OTTÓ felügyelete alatt a *Czettel-
féle műintézet* készített Budapesten. Megemlé-
kezik a sarajevói múzeum párját ritkító, felsé-
ges madárgyűjteményéről.

Meleg szavakkal emlékezik meg azokról a
momentumokról, a melyek az itt tartózkodást
más tekintetben is felejthetlenné tették, a kor-
mány által rendezett fényes banketról s a
Kállay Benjáminé Ő Nagyméltóságánál tör-
tént fogadtatásról.

Kiemeli a merészen elhelyezett Gypaëtus fész-
kektől körülvelt gyönyörű Skakavac-vizeséshez
történt kirándulást, megemlékezik HERMAN OTTÓ-
nak itt, e leírhatatlan szépségű táj közepette
tartott gyűjtő szónoklatairól.

Megemlékezik a tagok csoportképéről is, a
mely, a kivétel gyorsaságát tekintve, mindenen-
túltesz.

Végezetre köszönetet mond az elnök mind-
azoknak, a kik a gyűlés előkészítésében és ke-
resztülvitelében közreműködtek; első sorban
HERMAN OTTÓ-nak, HÖRMAN CONSTANTIN udvari
tanácsosnak, REISER OTTLÁR múzeumi őrnök és
dr. Liburnau LORENZ LAJOS-nak, továbbá az
alelnököknek és jegyzőknek, és mindazoknak, a
kik a gyűlésen résztvettek.

edlen Wissenszweige neue Kräfte zuführen zu
wollen.

Schliesslich dankt Redner besonders jenen
Männern der Wissenschaft, die aus weiter
Ferne herbeigeeilt sind um Zeugen unserer
Thätigkeit zu sein; er hoffe zuversichtlich, dass
Sie mit guten Eindrücken heimkehren. Wir
sichern sagt Redner ihnen Dank und
treue Erinnerung.

Die begeisterte Rede wurde mit stürmischem
Beifalle aufgenommen.

37. Vorsitzender ergreift das Wort. Er sei
auch zum Schlusse gelangt und wolle nur ein
kurzes Resumé entwickeln. Er hebt besonders
hervor, dass es mit Hilfe der von allen drei
Beobachtungsnetzen schon jetzt erlangten Re-
sultate gelingen wird fort zu schreiten und neue
Resultate zu erzielen. Er entrollt ein gedrängtes
Bild des Verlaufes der Sitzungen, hebt beson-
ders den Vortrag STEPHAN CHERNEL's von Cher-
nelháza und HEGYFOKY's hervor, da der erstere
neben wissenschaftlichem auch von praktischem
Wert ist, ferner hebt er die vorgelegten Karten,
Drucksachen, Daten und sonstige Sammlungen
hervor und gedenkt der zum grossen ornitholo-
gischen Werk Ungarns gehörigen farbigen Vogel-
gebilde, welche die *Kunstansalt Czettel* in
Budapest unter Aufsicht OTTO HERMAN's aus-
geführt hat. Er gedenkt der herrlichen Vogel-
balsammlung des Museums zu Sarajevo, die
ihres Gleichen sucht.

Mit warmen Worten gedenkt er auch jener
Momente, welche den Aufenthalt für die Mit-
glieder unvergesslich machten; des Glänzenden
Bankettes der Landesverwaltung, des Empfän-
ges bei Excellenz FRAN von KÁLLAY.

Er hebt den Ausflug an den Skakavac mit
seinem einzig herrlichen Wasserfall und seinen
kühn situirten Gypaëtushorsten hervor, gedenkt
der zündenden Reden OTTO HERMAN's inmitten
der unbeschreiblich schönen Landschaft.

Auch der Gruppenphotographie der Mitglieder
gedenkt er, besonders hinsichtlich der Schnell-
igkeit der Ausführung, die Alles überbietet.

Schliesslich sagt Vorsitzender Dank allen
Jenen, die zur Vorbereitung und Durchführung
der Versammlung beigetragen haben, in erster
Reihe OTTO HERMAN, Hofrat CONSTANTIN HÖR-
MANN, Custos OTTMAR REISER und Dr. LUDWIG
LORENZ v. Liburnau, ferner allen Vicepräsiden-
ten, den Schriftführern und allen, die der Ver-
sammlung beiwohnten.

A beszédet lelkesedéssel és tapsal fogadta a gyűlés.

38. Gr. BERLEPSCH kér szót és ezeket mondja: az elnök úr záróbeszédében már mindenre kiterjeszkedett, de van a gyűlésnek még egy kötelessége s ez a hála az elnök úr, dr. BLASIUS RUDOLF és HERMAN OTTÓ alelnök úr iránt, mert nekik köszönhető a gyűlés szép és eredményes lefolyása. Meleg szavakkal tolmácsolja a gyűlés tagjainak leghálásabb elismerését.

A gyűlés BERLEPSCH gróf szavait helyesléssel fogadja és egyhangúlag elhatározza azoknak jegyzőkönyvbe vételét.

39. HÖRMANN CONSTANTIN, udvari tanácsos úr veszi azután át a szót és köszönetet mond azokért a tanulságos napokért, a melyeket ő és társai élveztek és szívükben meg fognak tartani. Szólok biztosítja a gyűlést, hogy mindnyájan szívesen tettek volna még többet és viszontlátást kíván Boszniában.

Elnök úr bezárja az ülést és vele együtt a gyűlést azzal a kívánsággal, viszontlátásra Boszniában, mit a gyűlés élénk helyesléssel fogad.

Blasius Rudolf,
elnök.

Pangur Gyula,
jegyző.

Die Rede wurde mit Begeisterung und Applaus aufgenommen.

38. Herr Graf v. BERLEPSCH bittet um das Wort.

Redner sagt: der Vorsitzende fasste in seiner Rede bereits Alles zusammen, die Versammlung habe jedoch auch eine Pflicht, jene der Dankbarkeit, gegen Herrn Präsidenten Prof. RUDOLF BLASIUS und Herrn Vicepräsidenten OTTO HERMAN, denen der schöne, erfolgreiche Verlauf der Versammlung zu verdanken ist. Redner versichert mit warmen Worten beide Herren der dankbarsten Anerkennung seitens der Gesamtheit der Mitglieder.

Die Versammlung pflichtet den Worten des Herrn Grafen von BERLEPSCH mit Applaus bei, und beschliesst einstimmig dieselben ins Protocol aufnehmen zu lassen.

39. Herr Hofrath CONSTANTIN HÖRMANN ergreift hierauf das Wort und dankt für die lehrreichen Tage, die er und seine Collegen genossen haben und im Herzen behalten werden. Redner sagt, dass Alle gerne bereit gewesen wären noch mehr zu thun, und wünscht ein Wiedersehen in Bosnien.

Vorsitzender schliesst die Sitzung und mit derselben die Versammlung unter lebhaftem Beifalle der Mitglieder mit dem Wunsche auf ein Wiedersehen in Bosnien.

Rudolf Blasius,
Präsident.

Julius Pangur,
Schriftführer.